

ZAKULISJE >>ZELENEGA OKREVANJA<<:

kako nam je z evropskim skladom za okrevanje
spodletelo zaščititi naravo in kaj še lahko rešimo

Raziskava in besedilo

Thomas Freisinger

EuroNatur Foundation

Daniel Thomson

CEE Bankwatch Network

Pia Höfferle

DOPPS – BirdLife Slovenia

Zahvala

Uredili

Pippa Gallop

Emily Gray

Gosia Zubowicz-Thull

Oblikovanje

Peter Slingiert

Aleksandar Saša Škorić (naslovnica)

Prevod

Maša Mlakar, magistrica anglistike

To poročilo je del celotnega poročila z naslovom [Behind the 'green recovery': how the EU recovery fund is failing to protect nature and what can still be saved.](#)

Izdajo tega poročila je financirala MAVA Foundation.

Publikacijo financira Evropska unija. V publikaciji so predstavljena stališča in mnenja avtorjev, ki ne izraža nujno stališč Evropske unije ali CINEA. Niti Evropska unija niti finančni organ ne moreta biti odgovorna zanje.

Kazalo

Povzetek **4**

Slovenija: odpornost gozdov ali le več sečnje? **6**

Februarja 2021 je v odziv na finančno krizo zaradi pandemije covid-19 začelo veljati posebno orodje financiranja: Mehanizem za okrevanje in odpornost (angleško: Recovery and Resilience Facility – RRF).¹

Mehanizem RRF je po besedah Evropske komisije glavni spodbujevalec evropskega »zelenega« okrevanja. Sedemintrideset odstotkov vseh sredstev iz mehanizma, ki skupaj znašajo 672,5 bilijona² EUR, morajo države članice nameniti zelenemu prehodu, vključno ohranjanju biotske raznovrstnosti.³

Biotska raznovrstnost je ključnega pomena za naš obstoj a tudi za naša gospodarstva. Zdravi ekosistemi nam zagotavljajo našo hrano, zrak in vodo ter uravnavajo podnebje. Kriza biotske raznovrstnosti je zato prav tako pomembna kot podnebna kriza – med seboj sta povezani in z obema se moramo spoprijeti hkrati.

Kljub temu se velike ambicije EU v Strategiji EU za biotsko raznovrstnost do leta 2030 ne odražajo v tem, kako države članice porabljajo sredstva iz mehanizma RRF. Za ohranitev in obnovo biotske raznovrstnosti so po ocenah države članice porabile manj kot 1 odstotek sredstev iz sklada za okrevanje.⁴

Maja 2021 sta CEE Bankwatch Network in EuroNatur, skupaj s partnerji iz Bolgarije, Hrvaške, Češke, Estonije, Madžarske, Latvije, Poljske, Romunije, Slovaške in Slovenije, opozorila na pomanjkanje porabe sredstev za ohranitev biotske raznovrstnosti.⁵ V našem poročilu pa ugotavljamo tudi, da državni načrti za okrevanje in odpornost vsebujejo ukrepe, ki bi škodovali biotski raznovrstnosti, procesi priprave teh načrtov pa so bili v mnogih državah zaviti v skrivnost.

Leto kasneje je Svet Evropske unije odobril večino – čeprav ne vseh – načrtov za okrevanje. Kljub manjšemu napredku pri vključitvi ukrepov za ohranitev biotske raznovrstnosti in izključitvi nekaterih škodljivih ukrepov je veliko načrtov ostalo nespremenjenih. Cilj tega poročila je tako, da izpostavi sporne ukrepe v načrtih za okrevanje devetih držav članic iz Srednje in Vzhodne Evrope, prikaže najnovejše informacije o pomanjkljivostih pri postopkih posvetovanja med snovanjem načrtov za okrevanje, in pokaže zakaj ter kako zagotoviti financiranje za ohranitev biotske raznovrstnosti.

Dva izmed primerov – bolgarski in latvijski – izpostavljata možno navzkrižje med ukrepi za podnebne spremembe in ohranitvijo biotske raznovrstnosti in poudarjata potrebo po primernih zaščitnih ukrepih za varovanje okolja. Latvijska vlada poenostavlja postopke izdaje dovoljenj za izgradnjo polj vetrnih elektrarn na gozdnih površinah in je podporo za takšne projekte skrivoma vključila v svoj načrt za okrevanje po tem, ko je že izvedla javno posvetovanje in opravila oceno skladnosti z načelom, da se ne škoduje bistveno. Čeprav je racionalizacija postopkov za izdajo gradbenih dovoljenj za obnovljive vire energije zaželeno, pa to ne sme voditi v umik ključne okoljevarstvene zakonodaje.

Poleg tega nekateri ukrepi RRF ne ščitijo ne podnebja ne biotske raznovrstnosti. Primeri iz Slovenije, Estonije, Češke in Romunije prikazujejo, kako gozdarski projekti, ki na prvi pogled pozitivno vplivajo na okolje, svojih okoljevarstvenih ciljev zelo verjetno ne bodo dosegli in bodo zelo verjetno vodili v še intenzivnejšo sečnjo gozdov. Vsi ti ukrepi na prvi pogled veliko obljublajo, vendar se, kot ponavadi, pasti skrivajo v podrobnostih. Nekateri izmed ukrepov se še vedno lahko izboljšajo, še posebej tisti na Češkem in v Sloveniji, medtem ko drugi potrebujejo temeljno revizijo.

Vodnogospodarski projekti predstavljajo drugo vrsto škodljivih ukrepov, ki jih izpostavlja to poročilo. Na Madžarskem, Hrvaškem, v Latviji in na Poljskem oblasti načrtujejo porabo sredstev iz sklada za okrevanje za financiranje izgradnje rezervoarjev, črpalnih postaj, jezov, nasipov in kanalov, s katerimi bi regulirali reke ali obnovili že regulirane odseke, pogosto na zelo občutljivih območjih, med drugim na območjih Nature 2000.

1 Svet Evropske unije, [Council of the European Union approves Recovery and Resilience Facility](#), 2021Portugal.eu, 12. februar 2021.

2 V cenah iz leta 2018. Za najnovejše informacije obiščite https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/recovery-coronavirus/recovery-and-resilience-facility_en

3 Evropski parlament in Svet Evropske unije, [Regulation establishing the Recovery and Resilience Facility](#), 18. člen, EUR-Lex, 12. februar 2021.

4 VividEconomics, Fund Nature, [Fund the Future: EU Recovery Plans miss the triple win opportunity for nature, climate and the economy](#), VividEconomics, junij 2021.

5 CEE Bankwatch Network and EuroNatur, [Building Back Biodiversity: How EU Member States fail to spend the recovery fund for nature](#), EuroNatur, maj 2021.

S tem tvegajo, da bodo reke in potoke spremenili v mrtve kanale in mlakuže brez življenja ter poslabšali kakovost vode. V nekaterih primerih so skupine civilne družbe potrebovale več mesecev, da so pridobile informacije o lokacijah teh projektov, v drugih primerih pa jim seznaniti s temi projekti še vedno niso na voljo. Zaradi razpršenosti projektov ni jasno, ali bodo bili deležni presoje vplivov na okolje (PVO) in ustreznih presoj v skladu z Direktivo o habitatih.

Tem težavam se pridružuje še dejstvo, da niso bili vsi načrti okrevanja deležni celovite presoje vplivov na okolje (CPVO) kar je – v skladu z Direktivo o presoji vplivov – obvezno za vsak načrt ali program, ki bi lahko pomembno vplival na okolje. Tam, kjer se je celovita presoja vplivov na okolje izvedla, je bila njena izvedba slaba ali pristranska ali pa so jo izvedli tako pozno, da rezultat presoje ni mogel več resno vplivati na načrt, s čimer je izgubila ves svoj namen.

Medtem so bili vsi načrti deležni novega načina ocenjevanja, ki naj bi zagotavljal skladnost vsakega ukrepa z načelom, da se ne škoduje bistveno. Čeprav je namen takšnega podajanja ocene hvalevreden, je sam proces ocenjevanja morebitnih vplivov tako preprost, da je skoraj brezpredmeten.

Ocenjevalci ocenjujejo ukrepe, ki so pogosto tako nejasno opisani, da njihovega vpliva na okolje ni moč oceniti, saj opisi ne vsebujejo lokacij in velikosti projektov v ukrepih. Ocenjevalci ocene pridobivajo s pomočjo vprašanj z odgovorom »da/ne«, ocenjevanje pa pogosto izvaja prav tisti deležnik, ki projekt podpira, zaradi česar je celoten postopek pristranski in brez integritete. Poleg tega niso predpisani nobeni ukrepi za nadzor in spremljanje.⁶ Čeprav ocena, ki zagotavlja skladnost ukrepov z načelom, da se ne škoduje bistveno, ni bila mišljena kot nadomestilo za presojo vpliva na okolje in celovito presojo vplivov na okolje, pa luknje in premajhna ambicioznost tega zaščitnega mehanizma prinašajo varljiv občutek spoštovanja trajnostnega razvoja in škodljivim projektom dajejo zeleno luč.

Pomanjkanje transparentnosti, posvetovanja in dostopnosti informacij je bilo prisotno skozi celoten proces priprave in odobritve načrtov za okrevanje. Pomanjkanje jasnih informacij o projektih organizacijam civilne družbe onemogoča, da nadzorujejo porabo sredstev. Večino mnenj, ki so bila naslovljena na vlade in so izražala zaskrbljenost, vlade niso upoštevale, kot tudi niso upoštevale priporočil za alternativne reforme in investicije.

En primer pomanjkanja transparentnosti in javnega nadzora so nadzorni odbori, ki so v okviru kohezijskih skladov EU obvezni, a jih v primeru RRF večina držav članic ni ustanovila. Če bi bili ustanovljeni in bi imeli jasno opredeljene pristojnosti, bi lahko služili kot učinkovito orodje za zagotavljanje dobre porabe sredstev, odgovornosti in transparentnosti vlad ter okolja za izmenjavo informacij in idej.

V tistih nekaj državah članicah, kjer so taki odbori bili ustanovljeni, v njih organizacije civilne družbe ponavadi niso bile vključene. Tako se ključne funkcije, kot so nadzor nad tem, ali so projekti med izvedbo resnično skladni z načelom, da se ne škoduje bistveno, ne izvajajo.

Za vsak škodljiv projekt, ki ga bomo opisali v nadaljevanju, so bili predlagani alternativni projekti ali prilagoditve, ki bi lahko preprečili – in v nekaterih primerih še vedno lahko preprečijo – škodo v okolju. Po drugi strani se naša splošnejša priporočila nanašajo na prihodnje tokove financiranja EU. Evropska komisija mora:

- države članice aktivneje spodbujati k vlaganju v ohranjanje in obnovo narave, pri tem pa določiti jasne pogoje za finančne dodelitve;
- še bolj okrepiti metodologijo in aplikacijo načela, da se ne škoduje bistveno, pri izbiri in nadzorovanju porabe sredstev iz skladov za okrevanje;
- preprečiti potrditve projektov, ki so nejasno definirani in ne vsebujejo specifičnih informacij, kot je lokacija;
- preprečiti odobritev zahtevka za plačilo za projekte, ki niso skladni z načelom, da se ne škoduje bistveno;
- pojasniti zahteve in postopke pri celoviti presoji vplivov na okolje in ne sme potrditi načrtov, pri katerih postopek presoje ni bil zaključen;
- zahtevati, da se vzpostavi boljše mehanizme za spremljanje in nadzor nad izvajanjem projektov iz načrtov, vključno z nadzornimi odbori in mehanizmi pritožb;
- predlagati zakon, ki bi zavezoval k transparentnosti in sodelovanju javnosti pri izdelavi načrtov od najzgodnejših faz naprej;
- opraviti vmesno revizijo načrtov za okrevanje.

■ Območje pragozda, ki se nahaja v Natura 2000 območju SPA Krakovski gozd | Alen Ploj

Načrtovan ukrep

Osemindeset odstotkov slovenskega ozemlja prekrivajo gozdovi, zaradi česar je Slovenija ena izmed najbolj gozdnatih držav v Evropi. Posledično se na več kot dveh tretjinah (70 odstotkih) območij Nature 2000 nahajajo gozdni habitati s 43 zaščitnimi živalskimi vrstami, petimi zaščitnimi rastlinskimi vrstami in 11 zaščitnimi habitatnimi tipi.

Z večino gozdov na območjih Nature 2000 se tako ali drugače upravlja – čeprav v omejenem obsegu – in le štirje odstotki so strogo zavarovani pred izkoriščanjem.

Gozdni rezervati in ekocelice,⁷ ki predstavljajo štiri odstotke omrežja Natura 2000, so bili pretežno ustanovljeni na nedostopnih in zaprtih območjih, tj. na strmih in kamnitem terenu, kjer kakršne koli aktivnosti, kot sta gozdarjenje in sečnja, niso mogoče.

Reforma C: V komponenti zelenega prehoda slovenskega Načrta za okrevanje in odpornost z naslovom *Obnova in blaženje posledic podnebnih sprememb ter podnebno pogojenih nesreč za odporne biotsko pestre gozdove*⁸ je navedeno, da so cilji reforme pozitivna obnova gozdov in blaženje posledic podnebnih sprememb, skupaj z negovanjem odpornih in biotsko raznovrstnih gozdov v Sloveniji.

⁷ Ekocelica je del gozda, ki se ga je načrtno prepustilo naravnemu razvoju, kar pomeni, da se z njo ne upravlja in se v njej ne nahaja gozdna cestna infrastruktura. Namen ekocelic je izboljšanje biotske raznovrstnosti.

⁸ Služba vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko [Načrt za okrevanje in odpornost](#), Služba vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko, junij 2021.

Poleg te reforme je v celotnem načrtu naveden le še en ukrep za krepitev biotske raznovrstnosti: izgradnja Centra za semenarstvo, drevesničarstvo in varstvo gozdov (Centra za semenarstvo).

V nacionalnem načrtu za okrevanje in odpornost je navedeno, da se bodo reforme in ukrepi za izboljšanje biotske raznovrstnosti financirali pretežno iz evropskih strukturnih in investicijskih skladov in skladov Skupne kmetijske politike (SKP) za obdobje od 2023 do 2027, kar naj bi s pravilnim upravljanjem kmetijskih in gozdnih zemljišč vodilo k izboljšanju ohranjenosti vrst in habitatov.⁹

Ukrep se bo financiral s sredstvi iz mehanizma RRF v skupni vrednosti 5,1 milijona EUR, ki bodo namenjena predvsem izgradnji novega Centra za semenarstvo. Dodatno financiranje iz skladov SKP v vrednosti 2,71 milijona EUR bo prav tako namenjeno¹⁰ delovanju centra.¹¹

Učinek – bo reforma prinesla zelene rezultate?

Kljub trditvam v nacionalnem načrtu za okrevanje, da bodo reformni ukrepi prispevali k odpornim in biotsko raznovrstnim gozdovom, pa bo po naši izkušnji – opisani spodaj – velika večina ukrepov usmerjena v povečevanje izkoriščanja gozdov.

Da bi lahko dobili celoten vpogled v slovenske gozdarske načrte in namene, ki se skrivajo v ozadju, moramo načrt brati v luči strateškega načrta SKP. Subvencije SKP financirajo dva dodatna ukrepa, ki sta tesno povezana z gozdno reformo v načrtu za okrevanje: naložbe v ureditev gozdne infrastrukture (približno 5,4 milijona EUR iz skladov SKP) kot tudi naložbe v nakup nove mehanizacije za delo v gozdu (približno 27,3 milijona EUR). Čeprav načrt za okrevanje trdi^{12, 13}, da ta ukrepa sodita med ohranitvene ukrepe, strateški načrt SKP jasno kaže, da sta glavna cilja teh v upravljanje gozdov usmerjenih ukrepov »[p]ovečanje produktivnosti, konkurenčnosti ter tehnološki razvoj v gozdarstvu«¹⁴ – kar pa ni skladno z ohranitvenimi ukrepi.

Čeprav je v načrtu navedeno¹⁵, da bo Center za semenarstvo prispeval k odpornim, biotsko raznovrstnim gozdovom, strateški načrt SKP opisuje, kako bo delovanje centra le prvi člen v lesno predelovalni verigi in podlaga za stabilnejšo in dolgoročnejšo oskrbo s surovinami za lesno industrijo.

Cilj Centra za semenarstvo je spodbujati ponovno pogozdovanje na območjih, ki so jih prizadele naravne katastrofe in lubadar. Čeprav je ta cilj sam po sebi dobrodošel, pa bi zaradi poudarka na oskrbi lesne industrije njegovo doseganje lahko vodilo v zasaditev neavtohtonih drevesnih vrst, kot je duglazija (*Pseudotsuga menziesii*). Za takšne drevesne vrste je značilna hitra rast, visoka kakovost lesa, enostavna obnova in odpornost na sušo, kar na koncu pomeni več dobička za trg z lesom.

Zasajevanje novih, neavtohtonih drevesnih vrst lahko s spremembo naravne sestave drevesnih vrst vpliva na ekosistem.¹⁶ Vplivov duglazije na biotsko raznovrstnost še ne poznamo dovolj, a pregled preteklih študij in ocen, ki so jih izvedle evropske države, kaže na negativne posledice za hranila in prst¹⁷ ter skupnosti živali in gliv.¹⁸ V Sloveniji že poteka promocija te neavtohtone drevesne vrste,^{19, 20} medtem ko jo v sosednji Avstriji obravnavajo kot potencialno invazivno vrsto.²¹

9 Služba vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko [Načrt za okrevanje in odpornost](#), 472.

10 Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Republike Slovenije, [Strateški načrt skupne kmetijske politike 2023-2027 za Slovenijo](#), Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Republike Slovenije, december 2021, 447.

11 Prva različica strateškega načrta skupne kmetijske politike – ki ga je slovenska vlada že odobrila – je bila poslana Evropski komisiji decembra 2021. Komisija načrta še ni odobrila, vendar je poslala pismo s svojimi opažanji in pripombami k načrtu.

12 Služba vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko, [Načrt za okrevanje in odpornost](#), 472.

13 Služba vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko, [Načrt za okrevanje in odpornost](#), Priloga 1, 73.

14 Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Republike Slovenije, [Strateški načrt skupne kmetijske politike 2023-2027 za Slovenijo](#), 429, 435 in 445.

15 Služba vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko, [Načrt za okrevanje in odpornost](#), 94.

16 Thomas Wohlgegmuth, Barbara Moser, Elisabeth Pötzelsberger, Andreas Rigling and Martin M. Gossner, 'Über die Invasivität der Douglasie und ihre Auswirkungen auf Boden und Biodiversität', *Schweizerische Zeitschrift für Forstwesen* 172, 2 (2021): 118–127.

17 Stefan Nehring, Ingo Kowarik, Wolfgang Rabitsch and Franz Essl, [Naturschutzfachliche Invasivitätsbewertungen für in Deutschland wild lebende gebietsfremde Gefäßpflanzen](#), *BfN-Skripten* 352, 2013, 35-202.

18 Wohlgegmuth, Moser, Pötzelsberger, Rigling and Gossner, 'Über die Invasivität der Douglasie und ihre Auswirkungen auf Boden und Biodiversität'.

19 Biotechnical Faculty – University of Ljubljana, Department of Forestry and Renewable Forest Resources, [Suitability study on the Douglas Fir and other non-native tree species in the restoration of forests through planting and sowing in Slovenia](#), University of Ljubljana, 2021.

20 Služba za razvoj in kohezijsko politiko Republike Slovenije, [Načrt za okrevanje in odpornost, Priloga 1](#), 73.

21 Franz Essl and Wolfgang Rabitsch, [Neobiota in Österreich](#), Wien: Umweltbundesamt, 2002, 432.

Primer sečnje na območju SPA Krakovski gozd - Šentjernejsko polje | Katarina Denac

Dva dodatna ukrepa za upravljanje z gozdovi v strateškem načrtu SKP lahko vodita v povečano izkoriščanje gozdne biomase,²² zaradi česa bi se še povečal zdajšnji primanjkljaj²³ (še posebej grobe)²⁴ odmrle lesne biomase v gozdnem sestoju na območju Nature 2000.

S subvencioniranjem nove gozdne infrastrukture, skupaj s posodobljeno mehanizacijo za delo v gozdu, bi ta ukrepa spodbujala k sečnji na prej zaprtih gozdnih sestojih, ki z zdajšnjo tehnologijo niso dostopni.

Ker na teh območjih ne poteka upravljanje z gozdovi in ta območja predstavljajo zatočišča vrstam, ki so za preživetje odvisna od pragozdov, bi sečnja še bolj vplivala na obstoječe pragozdove na območjih Nature 2000, poslabšala stanje ohranjenosti gozdnih habitatnih tipov, ki so v neugodnem ali slabem stanju, in vplivala na populacijo več vrst ptic, kot sta na primer divji petelin (*Tetrao urogallus*) ali triprsti detel (*Picoides tridactylus*), v Sloveniji.²⁵

Ocena skladnosti z načelom, da se ne škoduje bistveno

Glede na povezanost med nacionalnim načrtom za okrevanje in odpornost ter strateškim načrtom SKP je bilo za izvedbo ocene skladnosti z načelom, da se ne škoduje bistveno, neugodno, da je bil prvi osnutek slovenskega strateškega načrta SKP za 2023-2027 objavljen julija 2021, ko je bil načrt za okrevanje že odobren.

Kljub temu so bili cilji slovenskih gozdarskih reform že takrat jasno začrtani, saj so bili predlagani ukrepi del prejšnjega Programa razvoja podeželja,²⁶ ki je spodbujal k intenzivnejšemu izkoriščanju gozdov z zasaditvijo gospodarsko donosnejših vrst dreves, ki bi se na trgu prodajale po višjih cenah in vodile v večjo porabo lesene biomase.

22 P.J. Verkerk, R. Mavsar, M. Giergiczny, M. Lindner, D. Edwards, M.J. Schelhaas, 'Assessing impacts of intensified biomass production and biodiversity protection on ecosystem services provided by European forests', *Ecosystem Services* 9, 2014, 155-165.

23 Pri tem gre za količino lesne biomase, ki je potrebna za vzdrževanje zaščitene vrste na območjih Nature 2000, ki so od te biomase odvisne.

24 Zavod za gozdove Slovenije, *Gozdnogospodarski načrt gozdnogospodarskega načrta območja Kočevje (2011 – 2020)*, Vlada Republike Slovenije, 8. november 2012, 47. Glej Tabelo 25

25 Katarina Denac, et al., *Monitoring populacij izbranih ciljnih vrst ptic na območjih Natura 2000 v letu 2018 in sinteza monitoringa 2016-2018*, DOPPS, oktober 2018.

26 Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Republike Slovenije, *Strateški načrt skupne kmetijske politike 2014-2020 za Slovenijo*, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Republike Slovenije, 24. avgust 2021, 135-137.

Na podlagi uradnih podatkov v poročilu iz leta 2019,²⁷ ki ga uzakonja 17. člen Direktive o habitatih, so tri četrtine vseh gozdnih habitatnih tipov na območju Nature 2000 v neugodnem ali slabem stanju. Poleg tega podatki v poročilu iz leta 2019 na podlagi 12. člena Direktive o pticah²⁸ kažejo na to, da so kratkoročni trendi populacije gozdnih vrst ptic, ki so odvisne od pragozdov, kot sta divji petelin (*Tetrao urogallus*) ali mali muhar (*Ficedula parva*),²⁹ bodisi v upadanju bodisi nepoznani in da dolgoročni trendi niso bili zabeleženi. Iz tega je razvidno, da slovenska gozdarska politika do zdaj ni preprečila škode v naravi.

Glede na to, da so prejšnji Programi razvoja podeželja vsebovali ukrepe, ki so spodbujali k nadaljnemu izkoriščanju gozdov na območjih Nature 2000, bi morali resno podvomiti v cilje načrta za okrevanje in odpornost, ki naj bi z ukrepi SKP spodbujal ohranitev biotske raznovrstnosti, ti cilji pa ne bi smeli biti nikoli pozitivno ocenjeni v skladu s *Ciljem 6 načela, da se ne škoduje bistveno: Varstvo in obnova biotske raznovrstnosti in ekosistemov: dejavnost ne škoduje bistveno dobremu stanju in odpornosti ekosistemov ali ni škodljiva za stanje ohranjenosti habitatov in vrst.*

Oceno skladnosti ukrepov z načelom, da se ne škoduje bistveno, sta izvedli Ministrstvo za kmetijstvo in Ministrstvo za finance, ministrstvi, ki ukrepe podpirata. Zgoraj obrazložena potencialna tveganja niso bila ustrezno ocenjena, ocena pa je bila javno objavljena³⁰ šele po zaključku ocenjevalnega procesa in ni vsebovala dokazne dokumentacije.

Kaj bi lahko storili drugače?

Da bi dosegli cilj obnove in blaženja posledic podnebnih sprememb ter podnebno pogojenih nesreč za odporne biotsko pestre gozdove, bi nam bilo in nam je še vedno na voljo več možnosti:

1. Zakonodajne reforme

Trenutna slovenska zakonodaja pragozdov ne vključuje v omrežje zaščitene območji. Status gozdnega rezervata določa gozdarska zakonodaja in se ga lahko ukine, če tako menijo gozdarski organi (Zavod za gozdove Slovenije, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano).

Obstoječe pragozdove bi se moralo po posvetu z neodvisnimi strokovnjaki, vključno z organizacijami civilne družbe za zaščito narave, vključiti v omrežje zaščitene območij kot novo vrsto območja, gozdne naravne rezervate. Gozdarje bi lahko vključili v nacionalne programe in jim dali priložnost, da bi, na primer, opravljali naravovarstvena dela.

2. Investicije

Center za semenarstvo je dobra ideja, v kolikor so dejavnosti v njem posvečene izključno avtohtonim drevesnim vrstam.

Vlada bi lahko tudi iz stebra zelenega prehoda v načrtu predlagala dodatno financiranje že obstoječega Gozdnega sklada. S temi sredstvi bi se kupilo zasebna gozdna zemljišča, ki bi se jih kasneje spremenilo v gozdne naravne rezervate, namenjene izključno varovanju narave in izvajanju postopkov ohranjanja za izboljšanje gozdnega ekosistema, kjer bi bilo slednje smiselno.

Da bi kar najbolj zmanjšali izpad pri ekonomski koristi iz gozdarjenja, bi lahko opisani ukrep najprej začeli izvajati na območjih znotraj omrežja Nature 2000, kjer trenutno upravljanje ne poteka (na primer zaradi trenutno nedostopnega terena ali ker zasebni lastniki gozdov ne upravljajo zaradi slabe kakovosti lesa).

S tem bi prispevali k povečanemu skladiščenju ogljika v gozdovih in boljšemu stanju ohranjenosti habitatnih tipov ter aktivno izboljševali obnovo in odpornost gozdnih habitatov ter blažili podnebne spremembe.³¹

27 European Environment Agency, [Slovenian report on progress and implementation \(Article 17, Habitats Directive\)](#), Eionet Central Data Repository, 2019.

28 European Environment Agency, [Slovenian report on progress and implementation \(Article 12, Birds Directive\)](#), Eionet Central Data Repository, 2019.

29 Med drugimi tudi vrste *Dendrocopos medius*, *Dendrocopos leucotos*, *Dendrocopos syriacus*, *Picoides tridactylus*, *Ficedula albicollis* and *Glaucidium passerinum*.

30 Služba za razvoj in evropsko kohezijsko politiko Republike Slovenije, [Načrt za okrevanje in odpornost, Priloga 1](#), 73.

31 European Commission, [EU Biodiversity Strategy for 2030](#), 20 May 2021.

■ Območje pragozda, ki se nahaja v Natura 2000 območju SPA Krakovski gozd | Alen Ploj

Transparentnost in sodelovanje javnosti

Prvi osnutek načrta za okrevanje je bil Evropski komisiji poslan 24. septembra 2020. Pozno v letu 2020 je potekalo več sestankov in posvetovanj z uradniki dokler osnutek ni bil poslan na Generalni direktorat za ekonomske in finančne zadeve Evropske komisije (DG ECFIN) za neformalno usklajevanje o vsebini, ki je potekalo oktobra 2020.

Služba vlade za razvoj in evropsko kohezijsko politiko je za organizacije civilne družbe novembra 2020 izvedla eno spletno predstavitev, a preden je bil osnutek načrta poslan Evropski komisiji, njegove javne razgrnitve ni bilo, zaradi česar javnost nanj ni mogla podati podrobnih komentarjev takrat, ko bi ga lahko še popolnoma spremenili.

Prvi uradni osnutek načrta je bil Komisiji poslan decembra 2020, vendar je postal javno dostopen šele februarja 2021. Na decembrski seji, ki so jo sklicali pristojni državni organi, je osnutek še veljal za "internega" in je ostal pred javnostjo skrit skoraj dva meseca, dokler ga javnosti na spletu ni razkril častnik Mladina.³²

Objavi osnutka na spletu so sledili komentarji organizacij civilne družbe,³³ kar je vlado 26. februarja končno primoralo k objavi decembrskega osnutka.

Med pripravo končnega osnutka načrta je bilo na konferenco o končnem osnutku³⁴ 26. marca 2021 povabljenih le nekaj ključnih deležnikov, pred odobritvijo končnega načrta 28. aprila 2021 pa ponovno ni bilo javne razgrnitve.

Ko je bil načrt še v pripravi, je bila na spletnem mestu EU skladi³⁵ postavljena uradna spletna stran – vendar osnutek načrta na njej ni bil objavljen. Ko je bil načrt odobren, je bila postavljena spletna stran na osrednjem spletnem mestu državne uprave,³⁶ kjer naj bi se objavljale uradne novice o načrtu. A stran ni preveč aktivna. Na njej ni moč najti nobenih novic o nadzoru in spremljanju ter izvajanju ukrepov (npr. o podpisovanju operativnih sporazumov).

32 Borut Mekina, [Objavljamo interne vladne dokumente: Načrt okrevanja](#), *Mladina*, 11. februar 2021.

33 Plan B, [Komentarji o načrtu za okrevanje in odpornost](#), *Plan B*, 29. januar 2021.

34 Urad predsednika Republike Slovenije, [Konferenca o osnutku nacionalnega Načrta za okrevanje in odpornost po epidemiji covid-19 - Brdo pri](#), *YouTube*, 26. marec 2021.

35 Slovenija [Spletno mesto EU skladi](#), dostopno 7. maja 2022.

36 [Spletna stran Urada za okrevanje in odpornost](#), dostopno 7. maja 2022.

euRONATUR

